

ชื่อเรื่อง การพัฒนาความสามารถการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงการ
The Development of Ability in Using Languages for
Communication of Prathom Suksa 6 Students ,Through a
Project Learning Approach

ผู้วิจัย ศศิธร อินต๋น

ปีที่ทำวิจัยเสร็จ พ.ศ.2551

ความเป็นมาของการทำวิจัย

ปัจจุบันการจัดการศึกษาของประเทศไทยได้กำหนดแนวทางที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและทักษะกระบวนการ โดยในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545) หมวด 4 มาตราที่ 22-30 ได้ระบุแนวการจัดการศึกษาสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ จึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ การศึกษาทุกระบบต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสม มีการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่พึงงาม ครูต้องจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และสื่อการเรียนรู้เพื่อสร้างการเรียนรู้ ประสานความร่วมมือกับทุกฝ่าย รัฐส่งเสริมการจัดแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ มีการวัดและประเมินผลอย่างเหมาะสม และในมาตรา 30 ของหมวด 4 ได้บัญญัติว่า ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา (สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษาระดับประถมศึกษา, 2547: 13-14)

เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาที่ได้บัญญัติไว้ ครูผู้สอนจะต้องตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพมากขึ้น โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา โดยการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและ ลงมือปฏิบัติให้มากขึ้น

ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสารการใช้ภาษาไทยให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ ครูผู้สอนจะต้องมีการพัฒนารูปแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ รวมทั้งแก้ไขด้วยตนเองได้ อันจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้ตรงกับความต้องการ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการสื่อสารการใช้ภาษาเป็นรูปธรรมเพราะการสื่อสารจำเป็นต้องสื่อสารที่เนื้อความสื่อสารนั้นต้องการจะสื่อ โดยตีความข้อความทั้งหมด ไม่ใช่ตีความแต่ละประโยค ในการสื่อสารนอกจากส่วนที่เป็นภาษาแล้ว ผู้เรียนยังต้องมีความเข้าใจในส่วนที่ไม่ใช่ตัวภาษาอีกด้วย เช่น น้ำเสียง วิธีการพูด ลักษณะท่าทาง การแต่งตัว สีหน้า การเคลื่อนไหว เป็นต้น นอกจากนั้นยังต้อง

อาศัยความรู้ทางวัฒนธรรม ความรู้ในสาขาวิชาความรู้รอบตัวหรือประสบการณ์ช่วยในการตีความอีกด้วย Marrow (อ้างใน อรุณี วิริยะจิตรา, 2532: 58-66)

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 21) ได้ให้คำชี้แจงเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสอนภาษาไทยในปัจจุบันว่ามีได้มุ่งหวังให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้เพียงอย่างเดียว หากมุ่งหวังให้นักเรียนนำความรู้ความสามารถไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริง สื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ และใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารได้เป็นอย่างดี รวมทั้งต้องรักษาภาษาไทยไว้ในฐานะที่เป็นสมบัติของชาติด้วย สอดคล้องกับ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2545: 4) ที่กล่าวถึงความสำคัญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในการติดต่อว่าแม้นักเรียนจะฟัง พูด อ่าน เขียนได้ แต่ถ้ายังบกพร่องในการติดต่อทำความเข้าใจกับผู้อื่นให้ได้ประโยชน์ตามที่ประสงค์แล้ว ก็ยังไม่นับว่าบรรลุความมุ่งหมายของการสื่อสาร ครูควรส่งเสริมโดยจัดสภาพการเรียนการสอนที่ทำให้นักเรียนต้องใช้ภาษาเป็นสื่อในการติดต่ออยู่เสมอ เช่น ฝึกให้ติดต่อกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง และต้องคำนึงถึงศิลปะในการใช้ภาษาด้วย ต้องฝึกให้นักเรียนรู้จักใช้ภาษาที่สละสลวย สุภาพ เหมาะแก่กาลและเทศะ

การเรียนรู้แบบโครงการเป็นวิธีการสอนรูปแบบหนึ่งที่ให้โอกาสเด็กเรียนรู้โดยการสืบค้นหาข้อมูลอย่างลึกในหัวข้อเรื่องเฉพาะที่เด็กสนใจและควรค่าแก่การเรียนรู้ โดยปกติการสืบค้นจะทำโดยเด็กกลุ่มเล็กๆ ที่อยู่ในชั้นเรียนหรือเด็กทั้งชั้นร่วมกัน หรือบางโอกาสอาจเป็นเพียงเด็กคนใดคนหนึ่งเท่านั้น หัวเรื่องที่เลือกมาสอนควรมีความหมายต่อชีวิตเด็ก และครูสามารถบูรณาการเนื้อหา เช่น คณิตศาสตร์ การอ่าน และวิทยาศาสตร์ ในการทำโครงการของเด็กได้ด้วย ทั้งนี้ ลักษณะเด่นของโครงการคือการค้นหาคำตอบจากคำถามที่เกี่ยวกับหัวเรื่อง คำถามนี้อาจมาจากเด็ก จากครู หรือครูกับเด็กร่วมกัน เด็กมีโอกาสที่จะวางแผนสืบค้นด้วยตนเอง โดยมีครูช่วยเหลือการทำโครงการของเด็กจะรวมการวางแผนการศึกษาสถานที่ต่างๆ หรือสัมภาษณ์เด็ก แก่ปัญหา แลกเปลี่ยนสิ่งที่เด็กเรียนรู้กับบุคคลอื่น (Katz,1994; Helm & Katz,2001)

ขั้นตอนการเรียนรู้แบบโครงการ ได้ส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ในการปฏิบัตินักเรียนจะต้องทำงานอย่างเป็นขั้นตอน สามารถตรวจสอบ ประเมิน ปรับปรุงแก้ไขได้

การศึกษาในครั้งนี้ได้กำหนดกระบวนการเรียนรู้แบบโครงการ โดยนำแนวคิดของ Sylvia C.Chard (1992,1994) มากำหนดโครงสร้างการปฏิบัติกิจกรรมในโครงการ 5 กิจกรรมคือ การอภิปรายกลุ่ม การศึกษานอกสถานที่ การนำเสนอประสบการณ์เดิม การสืบค้น และการจัดแสดง ลักษณะกิจกรรมทั้ง 5 กิจกรรม ดังกล่าว นักเรียนจะเรียนรู้ในแต่ละระยะของงานโครงการ ซึ่งมีอยู่ 3 ระยะ คือ (Katz,1994 Katz and Chard,1995)

ระยะที่ 1 ขั้นเริ่มต้นโครงการ (Beginning the Project) ทบทวนความรู้และความสนใจของนักเรียน

ระยะที่ 2 ขั้นพัฒนาโครงการ (Developing the Project) ให้โอกาสนักเรียนค้นคว้าและมีประสบการณ์ใหม่

ระยะที่ 3 ขั้นสรุปโครงการ (Concluding the Project) ประเมิน สะท้อนกลับ และแลกเปลี่ยนงานโครงการ

การศึกษาความสนใจและความต้องการในด้านการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในโรงเรียน ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาจากหลักสูตรสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 2 จากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 2

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา ซึ่งมีรายละเอียดโดยสรุปว่า เข้าใจระดับของภาษา ลักษณะของภาษาพูดและภาษาเขียน ใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะกับบุคคลและสถานการณ์ ใช้ภาษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ในการพัฒนาความรู้ เห็นคุณค่าการใช้ตัวเลขไทย ใช้ภาษาอย่างถูกต้องมีคุณธรรม โดยการพูดการเขียนตามความเป็นจริงและเหมาะสมกับสถานการณ์โดยไม่สร้างความเสียหายแก่ผู้อื่น ใช้ภาษาอย่างสร้างสรรค์เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและสร้างความสามัคคีสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม เข้าใจการใช้ภาษาของกลุ่มบุคคลในชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 14-15)

วิธีการศึกษาความสนใจและความต้องการที่ใช้วิธีการให้นักเรียนตอบแบบสอบถามที่สร้างขึ้นพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สนใจการเรียนรู้ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สนุกสนาน ต้องการเรียนนอกชั้นเรียนเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ ต้องการทำงานเป็นกลุ่ม มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ส่วนเนื้อหาทางการใช้ภาษาต้องการพัฒนาการพูด และการเขียน โดยการจัดรายการวิทยุ มีการเปิดเพลงที่ตนสนใจ และอภิปรายเกี่ยวกับเนื้อหาของเพลง เป็นการฝึกการใช้ภาษาพูด ในขณะที่เดียวกันก็ฝึกการเขียนบทพูดด้วย เมื่อพบข้อมูลเช่นนี้จึงได้นำความสนใจและความต้องการของนักเรียนมาพัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นโครงการ เพราะมีการศึกษาพบว่า การสอนแบบนี้เป็นระบบทำให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบ เนื่องจากเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกตัดสินใจและรับผิดชอบโครงการของตนเองตั้งแต่การเลือกหัวข้อ การวางแผนงาน การดำเนินงาน รวมถึงผลงานและวิธีการนำเสนอ นอกจากนั้น การใช้กิจกรรมโครงการเป็นการกระตุ้น สร้างแรงจูงใจ และท้าทายนักเรียน ให้เกิดความมั่นใจในตนเอง พัฒนาความสามารถทางภาษาและเนื้อหาที่เรียน ส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อการเรียน (Haines, 1989)

นอกจากนี้ได้มีการศึกษาวิเคราะห์สภาพบริบทของชุมชนพบว่า อำเภอคลองหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ มีการจัดตั้งสถานีวิทยุชุมชน ได้กำหนดนโยบายของสถานีเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่น เพื่อการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ชาวสาร ความรู้สู่ชุมชน ดังนั้นทางโรงเรียนจึงได้ประสานงานกับทางสถานีวิทยุเพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ ขอความร่วมมือในความอนุเคราะห์การสัมภาษณ์นักจัดรายการวิทยุ เรียนรู้วิธีการดำเนินรายการวิทยุ ตามแผนงานที่บรรจุโครงการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้ศึกษาจึงได้พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการโดยมีเป้าหมายในการฝึกนักเรียนในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารที่เป็นธรรมชาติ ตามสภาพการใช้ภาษาของท้องถิ่น

ประกอบกับการศึกษาบริบทของโรงเรียนพบว่า โรงเรียน กรป.กลางอุปกัณฑ์ เป็นโรงเรียนขยายโอกาสสี่เนื้อที่ทั้งหมด 32 ไร่ จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น มีนักเรียนจำนวน 184 คน ครูจำนวน 15 คน โรงเรียนตั้งห่างจากชุมชน นักเรียนเดินทางมาโรงเรียนโดยรถจักรยาน จักรยานยนต์ รถรับส่งนักเรียน สภาพชุมชน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน รับจ้างฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ เป็นชุมชนที่มีประชากรอพยพย้ายถิ่นมาเพื่อหาที่ทำกินซึ่งหน่วยงาน กรป.กลาง ส่งักตักกองบัญชาการทหารสูงสุดได้จัดสรรที่ทำกินให้ครอบครัวละ 15 ไร่ ทำให้ประชากรที่ไม่มีที่ทำกินมาจากหลายภูมิภาคมาอาศัยอยู่ร่วมกัน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม โดยเฉพาะการสื่อสารโดยการใช้ภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาถิ่น ภาษาอีสาน ทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสาร เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนได้ จึงเป็นสาเหตุให้ผู้ศึกษาสนใจศึกษาว่าจะมีวิธีการใดที่จะทำให้นักเรียนเหล่านี้สามารถพูดจาสื่อสารได้เข้าใจตรงกัน จึงได้ศึกษาวิธีการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้พบสถานการณ์ที่เป็นจริง ให้ร่วมกันวางแผน ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา และติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยตนเอง จะทำให้ได้ฝึกทักษะทั้งการสื่อสารและฝึกการทำกิจกรรมที่มีความหมายกับชีวิตจริงของตนเอง จึงได้พิจารณาเห็นว่าการสอนแบบ

โครงการน่าจะเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองต่อความต้องการความจำเป็นของสภาพนักเรียนได้ และที่สำคัญการสอนแบบโครงการจะช่วยพัฒนาความสามารถในการสื่อสารการใช้ภาษาไทยของผู้เรียนมากขึ้น

จากหลักการ แนวทาง และขั้นตอนของการเรียนรู้แบบโครงการ คาดว่าจะเป็นนวัตกรรมทางการสอนที่ผู้ศึกษาเห็นว่าจะทำให้ครูได้นำมาพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และนำวิธีการสอนแบบโครงการมาฝึกนักเรียน ร่วมกันแก้ไขปัญหาการใช้ภาษาในการสื่อสารอย่างเป็นระบบ ตามรูปแบบของการเรียนรู้แบบโครงการ อันจะส่งผลให้นักเรียนได้ใช้ความคิด ใช้เหตุผล มีความรับผิดชอบ และสร้างความตระหนักในการใช้ภาษาให้ถูกต้อง ในขณะเดียวกัน การเรียนรู้การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารที่ถูกต้องจะเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและความสามารถของตนโดยแท้จริง

ระเบียบวิธีวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

การกำหนดกรอบสาระของแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 12 คน กำลังศึกษาภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนกรป.กลางอุปถัมภ์ อำเภอคลองหลวง จ.เชียงใหม่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 3 ประเภท คือ

เครื่องมือชุดที่ 1 แบบสำรวจความสนใจและความต้องการของนักเรียนเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นแบบสำรวจที่มีลักษณะเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ท (The Likert Type Scale)

เครื่องมือชุดที่ 2 แบบทดสอบวัดความรู้การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

เครื่องมือชุดที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ

แผนการจัดการเรียนรู้มีลักษณะเป็นเอกสารคู่มือที่ใช้เป็นแผนการสอนให้ครูได้นำไปใช้ในการจัดกิจกรรมฝึกนักเรียนในการเรียนรู้การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยใช้กิจกรรมโครงการตามแนวคิดของ Sylvia C Chard (1999) ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมหลัก 5 กิจกรรม ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม การศึกษานอกสถานที่ การนำเสนอประสบการณ์เดิม การสืบค้น และการจัดแสดง และมีขั้นตอนการทำโครงการ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเริ่มต้นโครงการ ขั้นพัฒนาโครงการ และขั้นสรุปโครงการ

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้มี 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดกรอบสาระของการเรียนรู้การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้การเรียนรู้แบบโครงการ

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามความสนใจและความต้องการของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาความสามารถด้านการใช้ภาษาไทย เพื่อการสื่อสารของนักเรียน และศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้แบบโครงการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยขออนุญาตจากผู้อำนวยการโรงเรียน กรป.กลางอุปถัมภ์ เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล กับนักเรียนและครู
2. ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากนักเรียนและครูผู้สอนภาษาไทยในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อสำรวจความสนใจและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 12 คน
3. ผู้วิจัยทำการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 2 โครงการ และรวบรวมข้อมูลจากการแบบประเมินในชั้นเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การกำหนดกรอบของเนื้อหาในการสอนทั้ง 2 โครงการ ได้มาจากการสำรวจความสนใจและความต้องการในการเรียนรู้ของนักเรียน
2. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อหาคุณภาพของข้อสอบวัดความรู้ด้านการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารโดยผู้เชี่ยวชาญ และหาค่าความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) โดยยึดเกณฑ์การคัดเลือกข้อสอบที่ถือว่ามีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป หาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก ของข้อสอบวัดความรู้ด้านการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยใช้เทคนิค 27% ของกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ ใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อสอบ B-Index (สาคร แสงผึ้ง) และยึดเกณฑ์การคัดเลือกข้อสอบที่ดีจากข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายที่มีค่าตั้งแต่ 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อที่มีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป และค่าอำนาจจำแนกรายตัวลวงมีค่ามากกว่า 0 ขึ้นไป และหาค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบโดยใช้สูตร คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) K.R20

วิธีดำเนินการศึกษา

1. กลุ่มเป้าหมาย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียน กรป.กลางอุปถัมภ์ อำเภอคอกหย่อม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 12 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 เครื่องมือสำหรับสร้างและใช้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ แบบสอบถามความสนใจและความต้องการของนักเรียนที่มีต่อหัวข้อและรูปแบบการจัดกิจกรรม เพื่อจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 2 โครงการ
 - 2.2 เครื่องมือประเมินผลเพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบทดสอบความรู้ด้านการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

2.3 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารของนักเรียน และแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการเรียนรู้แบบโครงการ

การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การศึกษาความสนใจและความต้องการของนักเรียนเพื่อนำมาพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้

ระยะที่ 2 การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้การเรียนรู้แบบโครงการ เรื่องการใช้ภาษาในการสื่อสาร การประเมินผลการสอน และการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนรู้แบบโครงการ

สรุปผลการวิจัย

หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว สามารถสรุปผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการและความสนใจของนักเรียนในการเรียนรู้พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สนใจกิจกรรมการจัดรายการวิทยุ ชอบฟังเพลง ค้นหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ส่วนความต้องการในการเรียนต้องการเรียนรู้อย่างสนุกสนาน ศึกษานอกชั้นเรียน ต้องการมีส่วนร่วมในการเรียน
2. นักเรียนมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาในการสื่อสารเพิ่มขึ้นหลังจากการเรียนรู้แบบโครงการ
3. นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบโครงการในระดับเห็นด้วยมาก

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยดังกล่าวพบประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. จากข้อค้นพบ พบว่า นักเรียนมีความต้องการและความสนใจกิจกรรมการจัดรายการวิทยุ ชอบฟังเพลง ค้นหาข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต ส่วนความต้องการในการเรียนต้องการเรียนรู้อย่างสนุกสนาน ศึกษานอกชั้นเรียน ต้องการมีส่วนร่วมในการเรียน ผลการศึกษสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนควรมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนตัดสินใจเลือกหัวข้อโครงการด้วยตนเอง นักเรียนจะเปลี่ยนบทบาทของตนเองที่เป็น “ผู้รับ” ความรู้จากครูเพียงอย่างเดียวมาเป็น “ผู้เรียน” ส่วนครูเปลี่ยนบทบาทจาก “ผู้สอน” หรือ “ผู้ถ่ายทอดความรู้” มาเป็น “ผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้” (พัฒนา ชัชพงษ์, ข้อมูลออนไลน์) ส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ ดังที่ Carmona, Rodrigo Fernandez et al (1991) กล่าวว่าครูควรแสดงบทบาทเป็นผู้มีส่วนร่วม ประสานงาน ประเมินผลงาน และตรวจสอบภาษาเป้าหมายของผู้เรียนในการทำกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ที่ไม่สามารถคาดเดาได้ก่อน เนื่องจากเป็นบทเรียนที่เกิดขึ้นจากผู้เรียน ดังนั้นครูต้องกระตือรือร้นเตรียมพร้อม ศึกษาหาข้อมูลอยู่เสมอ

2. จากข้อค้นพบเห็นว่านักเรียนมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเพิ่มขึ้น หลังจากการเรียนรู้แบบโครงการ อาจเนื่องมาจากนักเรียนได้เรียนรู้จากความสนใจของตนเองเป็นพื้นฐานประกอบกับได้เรียนรู้จากกิจกรรม การปฏิบัติโครงการไป 5 ประการคือ การอภิปรายกลุ่ม การศึกษานอกสถานที่

การนำเสนอประสบการณ์เดิม การสืบค้น และการจัดแสดง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Sylvia C.Chard (1999) ได้กำหนดโครงสร้างการปฏิบัติโครงการด้วยกิจกรรมที่น่าสนใจ

3. จากข้อค้นพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบโครงการในระดับเห็นด้วยมาก เนื่องจากนักเรียนได้เรียนรู้ด้วยวิธีการใหม่ และบรรยากาศในการเรียนเปลี่ยนไปจากเดิม นักเรียนมีโอกาสวางแผนสืบค้นหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูช่วยเหลือแนะนำการทำโครงการ รวมทั้งการวางแผนการศึกษาสถานที่ต่างๆ หรือการเรียนรู้จากการสัมภาษณ์ แก้ปัญหา แลกเปลี่ยนสิ่งที่เด็กเรียนรู้กับบุคคลอื่น (Katz.1994; Helm & Katz.2001)

4. การทำกิจกรรมโครงการนักเรียนจัดรายการวิทยุทำให้นักเรียนได้รับการพัฒนาความสามารถในด้าน การพูด การอ่าน และการเขียน ด้วยเหตุผลคือ กิจกรรมโครงการเน้นการทำงานเป็นกลุ่มมีการวางแผนการทำงานตามโครงการที่กำหนดไว้ นักเรียนเริ่มต้นการเรียนรู้แบบโครงการโดยเริ่มต้นจากการอภิปรายกลุ่มว่า กลุ่มตนเองสนใจที่จะเรียนรู้อะไรเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นการจุดประกายการเรียนรู้ไปสู่การศึกษานอกสถานที่คือสถานีวิทยุในท้องถิ่น มีการสัมภาษณ์นักจัดรายการวิทยุในเรื่องที่สนใจ นำผลการศึกษามาเล่าสู่กันฟังในชั้นเรียนขยายความรู้ประสบการณ์เดิม ต้องการเรียนรู้ให้มากขึ้นให้ลึกซึ้ง จึงได้ค้นคว้าตามวิธีการที่ตนเองสนใจ โดยค้นจากห้องสมุด ค้นจากอินเทอร์เน็ต และฝึกฝนการพูด มีการเตรียมบทพูดจากการการค้นคว้า ทดลองอัดเสียงพูดจัดรายการลงในแถบบันทึกเสียง แล้วได้ปฏิบัติจริงคือไปพูดจัดรายการวิทยุ และบันทึกรายการวิทยุ แล้วนำมาเปิดฟังผลงานของตนเอง จากการจัดกิจกรรมที่เริ่มจากความสนใจของนักเรียนทำให้เขาได้เรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจ ได้ฝึกฝนทักษะการคิด ได้พูดในสถานการณ์ที่เป็นจริง ซึ่งสามารถอภิปรายผลการศึกษาว่ามีผลสอดคล้องกับการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติหมวด 4 มาตราที่ 24 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา,2547: 13-14) โดยสรุปว่า การจัดการศึกษาต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

5. การทำกิจกรรมโครงการพาน้องฟังนิทานทำให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะด้านการพูด การอ่าน เพราะนักเรียนต้องค้นคว้าหาเรื่องที่ตนเองชอบ จากการอ่านหนังสือ หรือค้นจากอินเทอร์เน็ตแล้วนำมาวางแผนการเล่านิทาน หาวิธีการเล่าที่เด็กๆ สนใจ มีการใช้หุ่นมือประกอบการเล่า ใช้ฉาก ใช้อุปกรณ์ประกอบการเล่าที่น่าสนใจ นักเรียนเริ่มต้นโครงการจากการสอบถามนักเรียนรุ่นน้องว่าชอบฟัง หรืออ่านนิทานเกี่ยวกับเรื่องอะไร จึงได้จัดหานิทานเหล่านั้นฝึกเล่า ทำให้นักเรียนได้ฝึกการใช้ภาษาพูดในการเล่าบันทึกเสียงการเล่านิทานในแถบบันทึกเสียง นำมาเปิดฟังเพื่อดูข้อบกพร่องในการพูด เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ภาษาตามความสามารถของตนเองโดยไม่มีการเรียงลำดับความยากง่ายของภาษาเพื่อสื่อความหมายหรือเรื่องราวที่นักเรียนสนใจหรือมีประสบการณ์เดิม นักเรียนได้วางแผน กำหนดสื่อแหล่งข้อมูล วิธีดำเนินการ และผลลัพธ์อย่างชัดเจน นักเรียนจึงได้ฝึกฝนการใช้ภาษาในสถานการณ์ที่เป็นจริงทำให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถการใช้ภาษาอย่างอิสระตามศักยภาพของตนเอง สามารถนำผลการศึกษาไปอภิปรายผลซึ่งสอดคล้องกับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารตามแนวคิดของ สุมิตรา อังวัฒน์กุล (2537: 112-115) ได้สรุปขั้นตอนการสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารไว้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นเสนอเนื้อหา (Presentation or Introducing New Language) ผู้สอนจะให้ข้อมูลทางภาษาแก่ผู้เรียนซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้และฝึกการใช้ภาษาจนกระทั่งผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้ง ขั้นที่

2. ขั้นการฝึก (Practice Controlled Practice) เป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาที่เพิ่งเรียนรู้มาในลักษณะของการฝึกแบบควบคุม มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนจดจำรูปแบบของภาษาได้และทำความเข้าใจความหมาย ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วม โดยอาจฝึกพร้อมกันทั้งห้อง เป็นกลุ่ม หรือทีละคนก็ได้ ผู้สอนต้องให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนแต่ละคนด้วย รวมถึงตรวจสอบความเข้าใจด้านความหมายโดยการตั้งคำถาม และ

ขั้นที่ 3 ขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Production/ Free Practice) มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้ลองใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆ ด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนเป็นผู้แนะแนวทางเท่านั้น การฝึกการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นการเชื่อมโยงการเรียนรู้ภาษาในชั้นเรียนกับการนำภาษาไปใช้จริงมีประโยชน์ช่วยให้ผู้เรียนและผู้สอนรู้ว่าผู้เรียนเข้าใจและเรียนรู้ภาษาไปมากน้อยเพียงใด การที่จะถือว่าผู้เรียนได้เรียนรู้ภาษาอย่างแท้จริงก็คือผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างอิสระ และนำความรู้ที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ เป็นการสร้างความมั่นใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารให้กับผู้เรียน การฝึกในขั้นนี้มักอยู่ในรูปของกิจกรรมแบบต่างๆ

6. กิจกรรมตามโครงการทั้งสองโครงการ เป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าต่อนักเรียนที่ใช้ในการฝึกฝนทักษะการใช้ภาษาในสภาพที่เป็นจริง สร้างความเชื่อมั่นของนักเรียนในความสามารถทางด้านภาษาของตนเอง เนื่องมาจากนักเรียนได้เผยแพร่ผลงานการพูด การเล่าเรื่องของตนเอง ให้คนอื่นได้รับรู้ ทำให้นักเรียนมีความรู้สึกว่าคุณค่าตนเองประสบความสำเร็จ ทำให้นักเรียนกล้าพูดมากขึ้นโดยไม่ต้องเขียนบทพูดให้ละเอียดเพียงแต่เขียนโน้ตสั้นๆ ประเด็นหลักในการพูด ซึ่งต่างจากการพูดในครั้งแรกนักเรียนจะประหม่า ขาดความมั่นใจในการพูด เกรงว่าจะพูดผิด เมื่อนักเรียนได้ฟังเสียงจากแถบบันทึกเสียงทำให้ทราบข้อบกพร่องของตนเองและของเพื่อน จึงได้ปรับปรุงการพูดให้ดีขึ้น เมื่อพูดจัดรายการหลายครั้งความสามารถด้านการพูดก็ดีขึ้นตามลำดับ ทั้งนี้สามารถอภิปรายผลการค้นพบได้ว่า สอดคล้องกับแนวคิดการจัดกิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารของ อรุณี วิริยะจิตรา (2532: 78-95) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับรู้ผลการสื่อความหมาย โดยได้รับข้อมูลย้อนกลับจากกันและกัน เพื่อจะได้ประเมินความสำเร็จในการสื่อสารของตนได้

7. การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงการเป็นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งสิ่งต่างๆ ทำให้นักเรียนได้รู้จริงต่อสิ่งที่ต้องการค้นหาและเข้าใจคำตอบ โดยเป้าหมายสูงสุดไม่ได้อยู่ที่ผลลัพธ์ของโจทย์ แต่เป็นช่วงเวลาระหว่างทางที่นักเรียนลงมือทำ

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยใช้การเรียนรู้แบบโครงการเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการเรียนการสอน

1. ครูควรสำรวจแหล่งข้อมูล แหล่งเรียนรู้ที่สนับสนุนในการค้นคว้าไว้ให้พอเพียง เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการความสนใจของนักเรียน
2. ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกหัวข้อโครงการและวิธีการนำเสนอผลงานด้วยตนเอง ตามความสามารถ ความสนใจ ความถนัด ครูควรมีบทบาทในการให้คำปรึกษา จัดหาวัสดุอุปกรณ์

ครูควรบูรณาการเนื้อหาวิชาอื่นๆ โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงการ

การพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ
โครงการ อาจนำไปใช้เป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้แก่ นักเรียนในช่วงชั้นอื่นๆ ได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรศึกษากระบวนการทำงานของนักเรียนที่เรียนรู้แบบโครงการ
2. ควรศึกษาการบูรณาการการสอนวิธีอื่นๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนร่วมกับการสอนแบบโครงการ